

KULTURA ŠKOLE

Prof. dr. sc. Vladimir Jurić

Kultura se odnosi na sve ono što je čovjek ostvario:

- **u duhovnoj i materijalnoj sferi**
- **razvio svijest o prihvatljivim vrijednostima bilo da se podrazumijevaju kao običaji, vjerovanja (religijska kultura), moral, zakoni, umjetnosti**

Kultura općenito

- **Živeći u društvu neprimjetno i nesvjesno usvajamo kulturu tog društva**
- **Kultura se uči i ona se prenosi**
- **Kultura je zajednička (prihvaća je većina u društvu)**
- **Kultura se mijenja “u hodu”, ona je prilagodljiva (ljudi je koriste da se fleksibilno i brzo prilagode promjenama u svijetu oko njih)**
- **Ljudi pomoću kulture u istome društvu dijele zajedničko ponašanje i način razmišljanja.**

Prirodna asimilacija kulture

Kultura se uči: kao što ljudi **biloški** nasljeđuju mnoge fizičke osobine i **instinkte** ponašanja, tako se kultura nasljeđuje u **društvu**, što znači da osoba uči kulturu od ostalih članova društva.

Prirodna asimilacija kulture

kontrakultura, skup vrijednosti, normi i obrazaca ponašanja, koji se radikalno suprotstavljaju dominantnoj kulturi, vladajućemu poretku i sustavu vrijednosti.

Hrvatski leksikon

Kontrakultura

**Ako je kultura jedna vrst progresa, napretka i sl. onda je kontrakultura regres, nazadovanje, uništenje jer uništava pojedinca i društvo u cjelini (šverc, narkomanija, alkoholizam, kriminal...)
Neke mladenačke skupine, na primjer, zbog nasilja na koncertima, svojim ponašanjem, konzumiranjem alkohola i droga možemo svrstati u kontrakulturu (pankeri, darkeri, skinheadsi...).**

Kontrakultura

- Moral, sustav nepisanih normi zasnovan na općenito prihvaćenim društvenim vrijednostima i vrednovanjima između dobra i zla.
- Moral obuhvaća pitanja ljudskog ponašanja i djelovanja na temelju viših, na primjer, nekoristoljubivih motiva i načela, te se, u pravilu, ne može obuhvatiti zakonima, iako mu zakoni ne smiju proturječiti

Moral kao "regulator" kulture

- **Sustavu vrijednosti** pripadaju kategorije, koje cijenimo, na primjer; ljubav, mir, prijateljstvo, zdravlje, život...
- O sustavu vrijednosti ovise i naši ciljevi, koji u skladu s osobnim kulturnim i duhovnim razvojem.
- Istaknute vrijednosti neke škole određuju, naglašene odgojne ciljeve pored onih općih

Vrijednosti

- **difuzija kultura**
- **kulturni imperijalizam**
- **interkulturalizam**
- **akulturacija**
- **multikulturalizam**
- **složenost odgojnog djelovanja škole zbog različitih kulturnih obrazaca učenika i učitelja**

Posljedice dodira različitih kultura

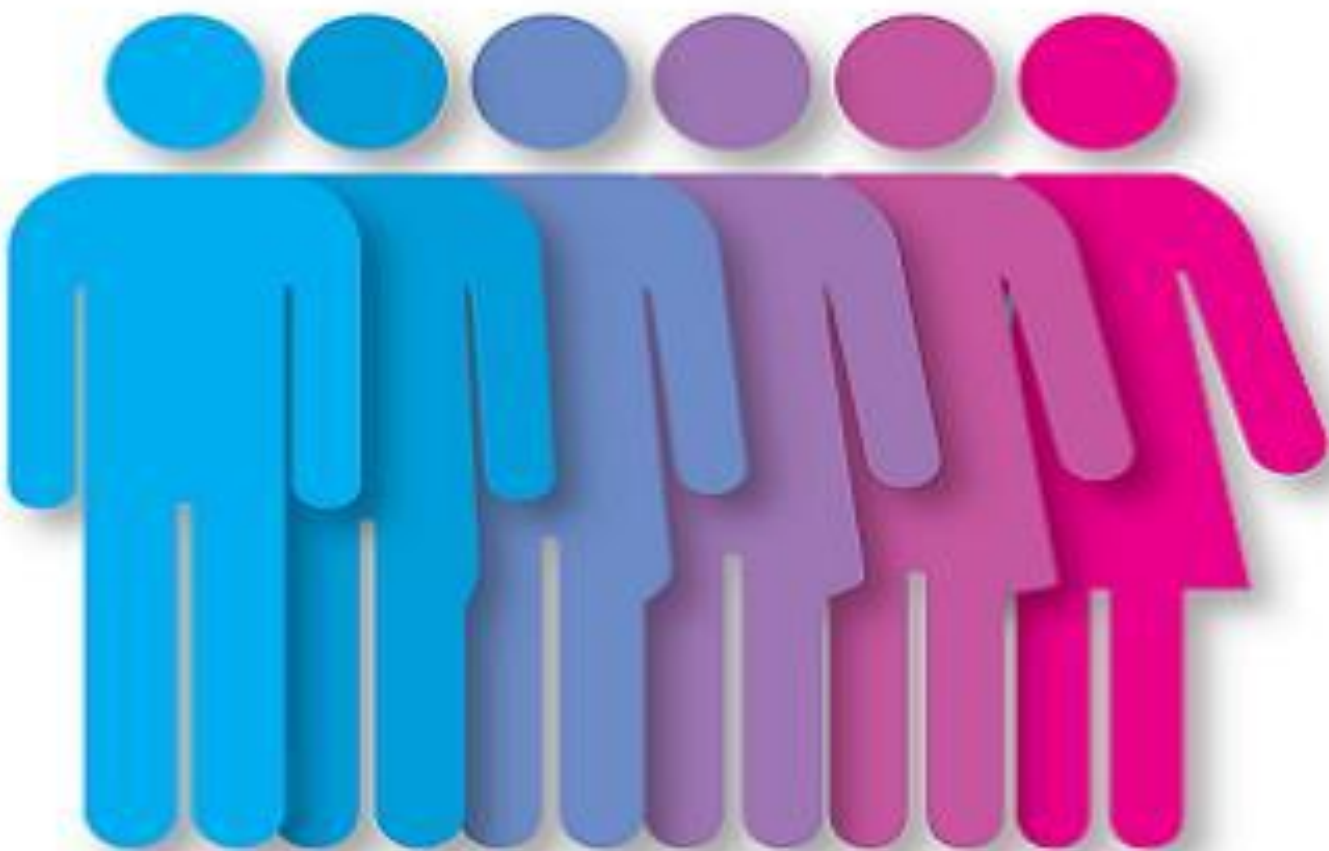
- Kultura škole se odnosi na **stil života** ponašanja i djelovanja u njoj pri čemu je izražen okolinski utjecaj, tradicija školskih institucija kao i **tradicija** same škole, što sve ima utjecaj na odgoj i obrazovnje unutar škole, a to znači i na ponašanje učenika, učitelja i ostalog osoblja u školi.
- U pozadini svega stoje **pravila i školski rituali**.
- Kultura škole se u konačnici odnosi na kulturu pojedinca.

Što je kultura škole?

- Perpetuizam (trajnost)
- Progresivnost (naprednost)
- Esencijalizam (bitnost)
- Egzistencijalizam
(opstojnost)

ČETIRI FILOZOFIJE I KULTURA ŠKOLE

Socijalno ozračje u školi

UČITELJI , UČENICI I RODITELJI ČINE SOCIJALNU ZAJEDNICU UČENJA I ŠKOLSKOGA ŽIVOTA

Socijalno ozračje određuje socijalna i građanska kompetencija koja podrazumijeva uključenost osobne, interpersonalne i interkulturalne kompetencije a pokriva sve oblike ponašanja koje pojedinca „opremaju“ za sudjelovanje u socijalnom životu na učinkovit i konstruktivan način, te za razrješavanje konflikata kada je to potrebno.

Socijalno ozračje u školi i razredu

Učinkovitost socijalnog ponašanja može biti određena samo u kontekstu nekog društvenog okruženja uključujući zajednicu, parove, grupe, obitelji, a onda i školu. Zbog toga su ponašanja pojedinca i socijalni ishodi važni za socijalnu kulturu škole.

Socijalno ozračje u školi i razredu

- ❖ Etička odgovornost nalaže osiguranje učenicima ozračja i uvjeta koji ih zaštićuju u vrijeme nastave od nepotrebnih prekida i smetnji.
- ❖ Pozitivno školsko ozračje ne karakterizira jednostavno odsutnost nasilja ili disciplinskih problema, nego prisutnost skupa normi i vrijednosti kojima se usredotočuje pozornost na ono što je najvažnije.
- ❖ Bitna je motivacija prema zajedničkom cilju.

Socijalno ozračje u školi i razredu

Problemi su dio života

www.lazland.com

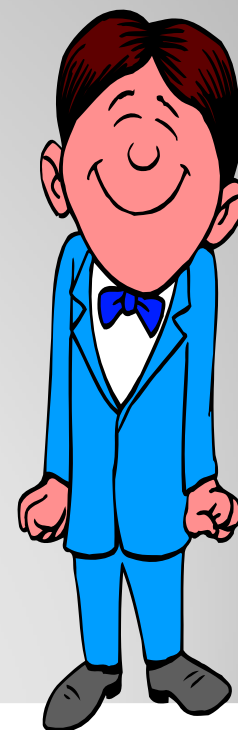
RESTITUCIJA

- postupak popravljivanja učinjene štete
- kreativan proces razvijanja umijeća rješavanja problema

SAMODISCIPLINA

- ❖ **KORAK – Otvaranje prostora (smanjiti broj intervencija)**
- ❖ **KORAK – Postizanje pristanka: ugovor (stvaranje zajedničke predodžbe o radu učenika i učitelja u razredu)**
- ❖ **KORAK – Postavljanje i održavanje granica**

	MODEL POSLUŠNOSTI	MODEL ODGOVORNOSTI
CILJ	Naučiti učenike da poštuju naredbe	Naučiti učenike da donose odgovorne odluke
NAČELO	Poslušnost autoritetu	Učenje iz vlastitog ponašanja i odluka
PONAŠANJE UČITELJA	Kazniti i nagraditi	Objasniti i primijeniti logične posljedice
PONAŠANJE UČENIKA	Učenici nauče konformizam i poslušnost	Učenici interna-liziraju razloge za postojanje pravila i nauče samoregulaciju

Sudioništvo učenica/učenika i roditelja

Nikad
završeno
putovanje
nemirnim
morem

RAZVIJANJE KULTURE ŠKOLE

Glavne domene kulture škole

Razredno i školsko ozračje

Karakteristika školskog ozračja u određenoj školi jest opis interakcijskih oblika u toj školi. Interes za školsko ozračje proizlazi iz važne činjenice da je moguć i neizbježan utjecaj svake osobe na bilo koju drugu osobu i skupinu te da se taj utjecaj može spoznati. Poznavanje spomenutih utjecaja omogućava nam mijenjanje odnosa i igranje uloga, i u konačnici, promjenu školskog ozračja u kojem će se i prava djeteta znatno više uvažavati.

Razredno i školsko ozračje

- ❖ Ravnatelj i svaki pojedini nastavnik u cjelini određuje život škole, ostali (također i roditelji) - »nemaju se što javljati«
- ❖ roditelji su pri tome također tretirani kao podređeni (»kao učenici«)
- ❖ Cilj i zadaća škole u ovom svjetlu nije stvaranje »nepotrebnih« vanjskih kontakata, koji se smatraju štetnima za učenje. Jedini je cilj posredovanje znanja (isključivi je naglasak na kognitivnom aspektu)
- ❖ inovacije se teško prihvaćaju i daju se jedino »na znanje«.

Škola autokratsko - izolirajuća (Tip 1)

- ❖ Svim aktivnostima u školi upravlja se posredstvom uprave, dominantnog nastavnika ili upravi sličnoj skupini.
- ❖ U školi je obično vrlo dinamično, osjeća se »kretanje i gibanje« u školskom životu, upriličuju se svečanosti, pozivaju interesantne osobe iz znanosti i gospodarstva, postavljaju izložbe i sl.
- ❖ Promatrači mogu ostati zbunjeni i očarani, ali nikako ne mogu zapaziti da je sav taj život pasivan i bez inicijative.
- ❖ »Šarm« i znanje ujedinjeni u provedbenoj radosti stavljaju svaku drugu inicijativu u stranu čineći je neprikladnom.

Škola autokratska - bliska životu (Tip 2)

- ❖ U školi ima mnogo razumijevanja za partnerske odnose, vodi se razgovor s roditeljima i učenicima
- ❖ Prirodno je u toj školi priznavanje »individualnog prava«
- ❖ Sve što se događa treba se dogoditi u školi, bez obaziranja na ono što dolazi izvana ili što se od nje očekuje
- ❖ Pozitivna je pri tome želja da se uspostavi mali "bolji svijet", a negativna je, nesklonost objašnjavanju "velikog svijeta"

Demokratsko - izolirajući tip škole (Tip 3)

- ❖ U ovoj se školi s razumijevanjem odnose prema učeniku, na primjer, kako povećati interes za različite sadržaje (jezik, zemljopis, religiju, matematiku i sl.)
- ❖ Nastoji se što bolje upoznati učenika (steći sliku o njemu) i proniknuti u motive što ga pokreću
- ❖ Ravnatelj i učitelji/nastavnici pri tome su uvjereni da u procesu odgoja i obrazovanja moraju i sami učiti
- ❖ Oni prihvaćaju objašnjenja da škola raste i razvija se zajedno sa svojim okruženjem i da učenje "pokreću brojni učitelji" izvan ustrojenog školskog učenja.
- ❖ Upriličuju se sreti s pjesnicima i umjetnicima te znalcima iz znanosti i politike koje mogu pokretati i roditelji.

Demokratska i životno bliska škola (Tip 4)

škola napreduje

škola nazaduje

učinkovita škola

škola se kreće

škola brodi

škola luta

škola se bori

škola tone

neučinkovita škola

TIPOLOGIJA KULTURE ŠKOLA PREMA STOLL & FINK

Kultura komunikacije

Unutarškolska komunikacija

- **da nas drugi primijete**
- **da nas drugi prihvate**
- **da nas drugi razumiju**
- **da utječemo na druge**

Svrha komunikacije

- **Govor je način komuniciranja, ali ne jedini.**
- **Danas ljudi komuniciraju na različite načine (primjer internetom).**
- **Svi smo već čuli da je riječ moć kao i pametna uporaba odgovarajućih riječi u pojedinom trenutku.**

Govor - razgovor

U prevladavajućim oblicima komunikacije, među kojima se posebno ističe **ireverzibilna komunikacija, karakterizirana znakovljem posebnih hijerarhijskih struktura moći između učenika i učitelja.**

Nasuprot tome, integrativni pristup reducira učiteljev monopol i **olakšava komunikaciju oslobođenu stresa.**

Smetnje u komunikaciji

Komunikacija simbolima

- **Susrećemo ih u matematici, glazbi.**
- **Simbol je, na primjer, zastava.**
- **Simboličan je prijelaz crne mačke preko puta.**
- **Crveno je simbol ljubavi, bijelo nevinosti.**
- **Simbol ima preneseno značenje.**

Simboli

Simbol je svaki **fenomen** kojemu je društveno ili **kulturalno** pripisano neko značenje

- Jezik
- Pismo
- Grbovi...

Kulturu jezgrovito predstavljaju simboli

OSNOVNA ŠKOLA GRGURA KARLOVČANA Đurđevac,

*Domoljublje,
sloboda i znanje
- rajske su biljke
koje brižno
njegujemo!*

**Filozija škole; dominantne vrijednosti,
stavovi i vjerovanja**

- Pokazati emocije ili prikrivati?
- Emocije: Ljutnja, tuga, zavist, ljubomora, mržnja, strah, gađenje, sram, stid, žalost, nada, sreća, zadovoljstvo, ljubav

Komunikacija emocijama (neverbalna)

LJUDI MOGU JASNO PREPOZNATI TEK SEDAM OSNOVNIH EMOCIJA:

- **SREĆU**
- **STRAH**
- **BIJES**
- **GAĐENJE**
- **PREZIR**
- **TUGU I**
- **ZANIMANJE**

Percepcija emocija

PREVLADAVANJE NEGATIVNIH EMOCIJA

Organizacijska kultura

- **Organizacija:** Ljudi koji rade zajedno koordinirajući svoje postupke radi postizanja određenih ciljeva.
- **Cilj:** Željeno buduće stanje kojeg organizacija hoće postići.
- **Kako:** Metode i postupci postizavanja cilja
- **Menadžment:** Proces korištenja organizacijskih resursa kako bi se postigli ciljevi organizacije putem...
 - **Planiranja, Organiziranja, Vođenja i Kontrole**

Ključni koncepti organiziranosti

Organizacijska kultura

Organizacijska kultura škole kao životno okruženje

- **Peters i Waterman (1982) prvi su ukazali na značenje organizacijske kulture.**
- **Organizacijska kultura je skup vrijednosti, normi i običaja kojima se reguliraju odnosi između ljudi u nekoj organizaciji.**

Organizacijska kultura

- Najjednostavnije rečeno, organizacijska kultura je sustav vrijednosti koji dominira organizacijom. Nastaje kao ishod grupnog ili organizacijskog učenja, a brojni su čimbenici koji utječu na njen nastanak i razvoj.
- Organizacijska kultura je rezultat dugotrajnog procesa u kojem se stavovi, vjerovanja i ponašanja ljudi postupno oblikuju te predstavlja osobnost organizacije.

Organiziranost - kohezijska snaga škole

- kultura moći u središtu ima jaku središnju figuru (često ravnatelj) paukova mreža
- Kultura uloga temelji se na jasnom profiliranju uloge
- timska kultura (kultura zadataka) usmjerena na timski rad - projekt
- kultura pojedinca (rijetka), pojedinci su središnja točka

Konkretna ispoljenost kulture

Ovo područje obuhvaća vođenje, organizaciju i administraciju škole kao i pristup resursima pedagoško savjetničkim kompetencijama vođenja, stilu vođenja, raspodjelu zadataka u školskom kolegiju, protoku informacija i procesu odlučivanja u školi.

školski menadžment

- Organiziranjem ravnatelj stvara i razvija strukturu radnih odnosa među suradnicima koja im u najboljoj mjeri omogućuje suradnju i postizanje ciljeva.
- Oblikuje grupe s obzirom na zadatke koje pojedini član izvršava, postavlja hijerarhijsku strukturu i liniju vertikalne odgovornosti.
- Krajnji ishod organiziranja je **organizacijska struktura**. Ova struktura koordinira i motivira učitelje/nastavnike kako bi zajedno radili i postizali ciljeve.

Uloga ravnatelja

Profesionalizam

Opće je poznato da je uozbiljenje napretka škole najuže povezano s kompetencijama učitelja/nastavnika. Tu se, dakako, ne radi jedino o stručnoj kompetenciji. Ove činjenice su svjesni svi djelatnici u odgoju i obrazovanju iz čega proizlazi potreba trajnog bavljenja programima koji pomažu stjecanje i razvoj profesionalnih kompetencija.

Profesionalizam

Profesionalnost i razvoj osobnosti

Pretpostavka je izvršenje zadatka i zajednički rad u kolegiju, pedagoški razvoj i plan nastave, spremnost za inoviranje i sustavna orijentacija spram osobnog razvoja.

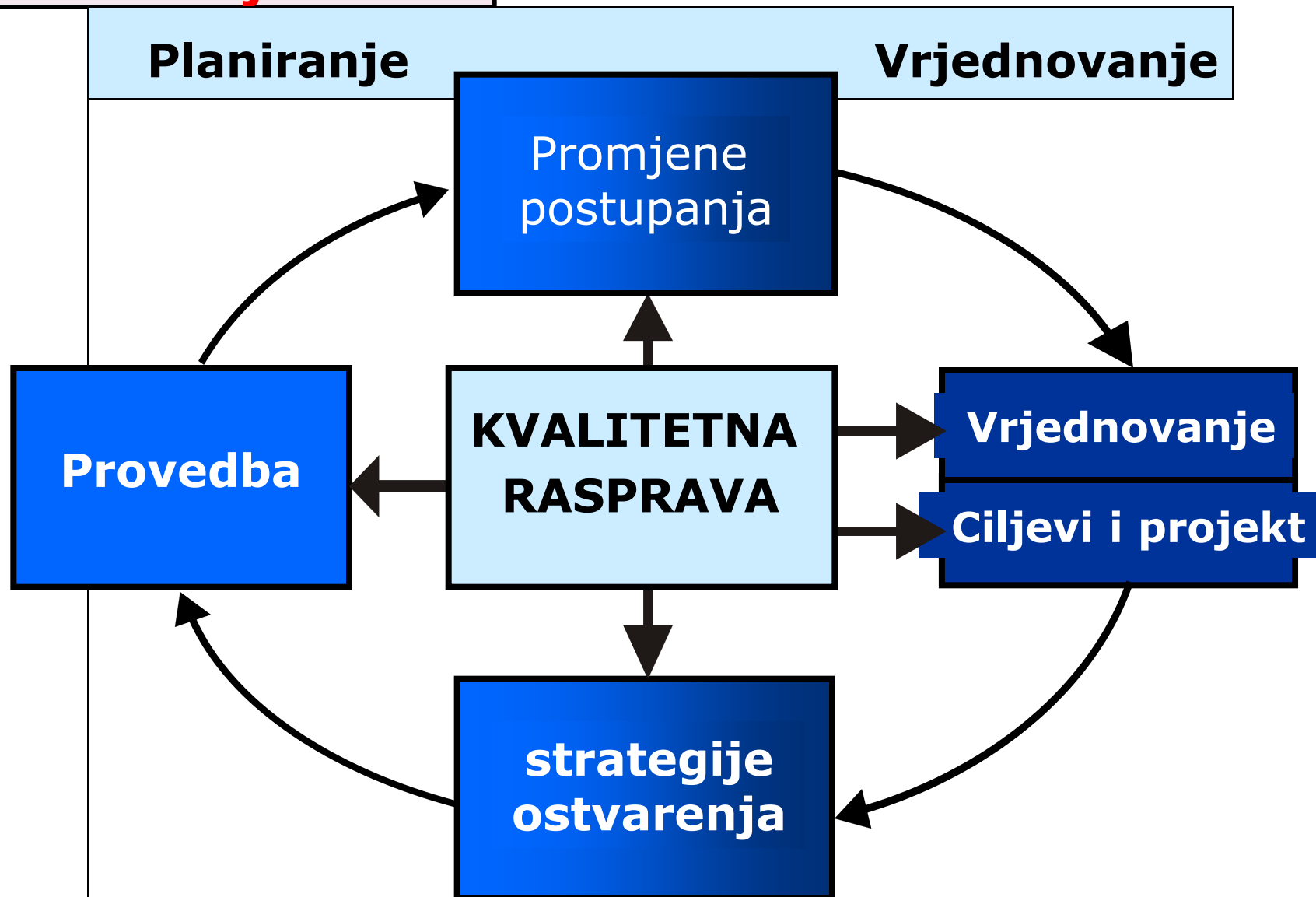
Školski razvoj treba biti u uskoj vezi sa školskim sustavom koji je obilježen trajnim rastom i samorazvojem škole.

Profesionalizam

- Škola unutar svojih mogućnosti i individualne orijentiranosti svakog djelatnika spram stjecanja više razine profesionalnih kompetencija može pratiti njihov osobni razvoj
- Profesionalni i osobni razvoj školskih djelatnika postaje sve važnije područje djelovanja u školi.
- Znano je da se primarne i temeljne kompetencije stječu tijekom studija. One su, međutim, tek dobar temelj u smislu „nadogradnje“ i prilagodbe zahtjevima konkretnoga djelovanja određenog radnim mjestom.
- Ravnatelj će i za unapređivanje kulture škole poticati profesionalno osposobljavanje učitelja.

Profesionalizam

Što ravnatelj čini?

- ❖ **Diskrepancijska analiza prikazuje procjep između željenog stanja u budućnosti i trenutnog stanja. Cilj je utvrditi zadaće kojima se, srednjoročno gledano, taj procjep zatvara.**
- ❖ **Procjena zastupljenosti se kvantitativno utvrđuje različitim instrumentima ili potpunijim opisima stanja.**
- ❖ **Pojedinačno se procjenjuje trenutna situacija i planovi (načela) za budućnost. Slijedi usporedba vlastite procjene s ostalim procjenama i obrazlaganje.**
- ❖ **Nakon rasprave o odstupanjima definiraju se područja i teme na kojima treba srednjoročno raditi kao i mogućnost redefiniranja ciljeva.**
- ❖ **Slijedi izrada kataloga mjera kako bi se potakla i ubrzala realizacija.**

Diskrepancijska analiza

Učinkovita i značajna promjena zahtjeva neprestanu *refleksiju i procjenu*. Svakako podržavamo potrebu za takvom neprestanom procjenom i smatramo da je ovdje vrlo bitan pristup koji se temelji na refleksiji djelovanja (ili istraživanju djelovanja).

Sue Davidoff & Sandy Lazarus: Škola koja uči

Refleksija i procjena

- Kultura se odnosi na svaku pojedinu djelatnost u školi, bilo da se radi o komunikaciji, manifestacijama ili “materijalnim produktima” povezanim s odgojem i obrazovanjem.
- Kultura škole se, dakle, spušta s općenite, rekli bismo razine filozofiranja, na izvedbenu razinu svakodnevnih aktivnosti.

Sažeto

- Nositelji i kreatori kulture uvijek su osobe, bilo da ističu osobnu skalu vrijednosti ili društveno prihvaćenu.
- Jednako tako, osobe promiču konkretne kulturne obrasce ponašanjem kao i izborom medija kojima se služe u svom odgojnom djelovanju.
- Kultura škole, **duh škole**, čini ju posebnom i različitom od drugih škola i može ju činiti **poželjnim mjestom za život i učenje**.

Što smo danas istaknuli?

**REKLI SU NAM DA
SKOLA NIJE
ZATVORA MI NI
KRIVI NI DUŽNI
DOBILI 8 GODINA**

HVALA NA STRPLJENJU

... i želim Vam kulturnan uspjeh
u radu!